

CREDINȚA STRĂBUNĂ

REVISTĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ALBA IULIEI ♦ Anul XXIX ♦ Nr. 6 (399) ♦ IUNIE 2019

Plimbare prin Bizanț (X) Mănăstirea Myrelaion

În cartierul Fatih al modernului Istanbul, se poate vedea moscheea „Bodrum Camii”. E vechea mănăstire Myrelaion, datând din prima jumătate a secolului al X-lea, ctitoria lui Roman Lekapenul.

» Pagina 4

Sânpetru de Vară și Sărbătoarea lupilor

Una iunie ne pune în față o serie de obiceiuri și de ritualuri prin care țărănul român crede că alungă orice dușman și orice efect negativ care i-ar putea distruge recolta și chiar producția oferită de animale.

» Pagina 5

Din viața Eparhiei

Paginile 2-3

Slujbă de pomenire pentru preotul profesor Ilie Moldovan, în parohia Albești
Susținerea unei noi teze de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia
Conferințe pastoral-misionare în Arhiepiscopia Alba Iuliei

Varia

Pagina 7

Eroii neamului românesc, cinstiți cu prilejul praznicului Înălțării la cer a Mântuitorului Hristos
Sfântul Paulin de Nola
„Amin!”, în locul minelor antitanc!
După 50 de ani, primele rugăciuni în schitul românesc de la Iordan

Zi de bucurie pentru copiii și tinerii din centrele sociale și educaționale ale Eparhiei Alba Iuliei

Cei peste o mie de copii ocrotiți în așezăminte sociale și în centrele educaționale ale Arhiepiscopiei Ortodoxe de Alba Iulia au fost sărbătoriți marți, 4 iunie a.c., în Cetatea Marii Uniri, cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului. Prin Asociația Filantropia Ortodoxă Alba Iulia, Sectorul social-misionar al Centrului eparhial a organizat evenimentul „Ziua Copilului – Ziua Speranței”. Evenimentul a fost organizat de Asociația Filantropia Ortodoxă Alba Iulia pentru a aduce bucurie în sufletele copiilor pe care angajații și colaboratorii asociației îi îngrijesc și îi ocrotesc în zeci de așezăminte de pe raza județelor Mureș și Alba.

Momentul a fost binecuvântat de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Irineu, care, ca de fiecare dată, a poposit în mijlocul copiilor față de care manifestă o grijă părintească prin atenția pe care o acordă bunei funcționări a centrelor sociale ale Eparhiei. Începând cu ora 10:00, în Catedrala Reîntregirii, Ierarhul nostru a oficiat slujba de *Te-Deum*, după care a rostit o vibrantă cuvântare legată de tema evenimentului, anume *speranța*.

În finalul cuvântului său, adresându-se copiilor și tinerilor prezenți, Înaltpreasfinția Sa a spus: „În anii care au urmat potopului universal, Noe trebuie să fi simțit o extraordinară încredere și siguranță, ori de câte ori a văzut un curcubeu pe cer. Acesta era un semn de aducere aminte a legământului făcut de către Dumnezeu cu Noe, un semn că

Dumnezeu își ține promisiunile Sale. Oricare ar fi asperitățile noastre, să ne ridicăm privirea către superbul curcubeu arcuit peste cerul plumburiu din fața noastră, nădăjduind în ajutorul totdeauna abundent al Celui Preaînalt Care a promis: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi” (Ios. 1, 5). Așadar, dragi copii și tineri, dacă aveți speranța în suflet,

puteți înainta frumos spre viitor, rezistând adversităților și dovedind elan dinamic în atingerea obiectivelor sau țințelor propuse”.

În continuare, de la ora 11:00, copiii s-au îndreptat spre latura de vest a Șanțurilor Cetății Alba Carolina, unde a avut loc spectacolul intitulat „Dansul speranței”. După acest moment artistic și încărcat de bucurie și speranță, în Aula „Sfântul Simion Ștefan” din incinta Centrului eparhial, a avut loc o masă rotundă cu tema „Sustenabilitatea modelelor dezvoltate: între voință și putință”. Începând cu ora 12:30, la Restaurantul „Pavilion” din Alba Iulia s-a desfășurat evenimentul festiv cu titlul „Carnavalul copilăriei”. În cadrul acestuia, copiii s-au bucurat alături de animatorii deghizați în personaje din desene animate și au asistat la un spectacol muzical susținut de copiii de la Centrul de Cultură „Augustin Bena”. La final, participanții au primit cadouri din partea organizatorilor și și-au exprimat speranța revederii la următorul eveniment organizat de Eparhia Alba Iuliei.

 Pr. Oliviu Botoi

Cuvântul
Ierarhului

Mihai Eminescu, un genial poet național – 130 de ani de la moartea sa –

CIM
YIK

S-au scurs 130 de ani de când a trecut la cele eterne poetul Mihai Eminescu, al cărui suflet era încărcat de iubire, frumusețe și lumină, de duioșie, revoltă și melancolie. Setos și flămând de cunoaștere, încă din copilărie și adolescență, s-a identificat cu destinul poporului și al țării, călătorind mult spre a cerceta și a cunoaște realitățile românești. Așa cum observă Nicolae Iorga, opera lui Eminescu are „caracterul general românesc”, el fiind „cel dintâi scriitor român care scrie către toți românii într-un grai, pe care românii de oriunde îl pot recunoaște ca al lor”.

În toate peregrinările sale, tânărul Eminescu a cules folclor, perle din simțirea și gândirea poporului. Întâlnindu-l la Giurgiu, Ion Luca Caragiale îl descrie așa: „Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul că-

ruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare. Așa l-am cunoscut eu”.

Dacă n-ar fi fost Eminescu, n-am fi cunoscut sfințenia teiului, n-am fi distins gingășia florii albastre, n-am fi simțit farmecul din susurul izvoarelor, n-am fi știut să ascultăm, „prin mișcarea-naltei ierbi, / mersul cârdului de cerbi”. Dacă n-ar fi fost Eminescu, am fi fost niște anonimi, niște amorțiți în cuget și-n simțiri, n-am fi știut să selectăm valoarea din noianul nonvalorilor, care „pretind a fi pe cerul țării stele”.

Lucafărușul poeziei românești a crezut că nimeni altul în eternitatea neamului nostru, în sfânta lui dreptate națională și în marea biruință, definitivă, asupra tuturor vrăjmașilor lui, văzuți și nevăzuți. De aceea, el întruchipa pe veci simbolul rezistenței românești, supreme, în lupta cruntă dusă pentru apărarea Legii strămoșești și a ființei naționale. De la el primim îndemn că trebuie să fim una în fața lui Dumnezeu și a istoriei noastre, înfrățiti cu strămoșii,

ale căror idealuri sfinte să nu le uităm și datini scumpe să le păstrăm.

Printr-o titanică muncă de creație poetică și de gândire filozofică, Eminescu ne-a înzestrat pe toți cu o operă în care istoria poporului și peisajul țării se oglindesc ca într-un lac nesfârșit de adânc și de albastru. Trăind într-un permanent clocot, el și-a definit destinul în această frază: „Dumnezeul geniului m-a absorbit din popor cum soarele soare un nour de aur din marea de amar”. La numai 39 de ani s-a stins, trecând în „eternul infinit”, îngropat fiind în cimitirul Bellu din București, unde pe al său mormânt putem citi versul său: „Nemaifiind pribeag / De-atunci înainte, / Aduceri aminte / M-or troieni cu drag”.

Deși viața poetului a fost atât de scurtă și întunecată, în schimb opera sa este vastă și luminoasă. Aceasta hrănește și mângăie, biciuie și încântă, înalță și vrăjește conștiința și inima românilor. Eternul Eminescu, prin grandioasa sa operă, ne

recomandă pe noi, românii, veșniciei, ne așază în marea carte a culturii universale. De aceea, Mircea Eliade ne asigură: „Cât timp va exista în lume un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvată”.

Prin opera sa, acest patriarh al limbii române stă la masa de aur a marilor poeți ai lumii, alături de Homer, Virgiliu, Ovidiu și Horațiu, Dante și Petrarca, Goethe și Schiller, Shakespeare și Byron, Lamartine și Baudelaire, Pușkin și Esenin. Atinând acel pisc al lirismului românesc în universalitatea poetică mondială, Mihai Eminescu este nu numai un poet talentat și artist de geniu, ci și un creator cu un puternic sentiment religios, asemenea unui Demiurg. Pe bună dreptate, Tudor Arghezi afirmă: „Eminescu este evanghelistul nostru”.

† IRINEU
Arhiepiscop al Alba Iuliei

Sinaxarul lunii Iunie

Sfinții Mucenici de la Niculițel

Sfinții Zotic, Atal, Camasie și Filip sunt patru mucenici, probabil din secolul al IV-lea, martirizați undeva pe teritoriul orașului Noviodunum (Isaccea de azi), ale căror moaște au fost descoperite în comuna Niculițel (jud. Tulcea), în toamna anului 1971, cu ocazia unor surpări de teren datorate unor ploii abundente.

Moăștele mucenicilor au fost depuse într-o raclă specială de lemn și așezate în criptă, iar în interior, pe perețele de lângă intrare, a fost inscripționat textul „Martirii lui Hristos”, apoi înscrierea numelor acestora în ordinea în care sunt astăzi cinstiți.

Istoricii consideră că acești patru mucenici au pătimit împreună cu alți creștini. După ce au suferit pedeapsa capitală, este posibil ca ei să fi fost luați de către creștini și duși spre îngropare într-un loc mai ferit, pe care l-au găsit la Niculițel. Osemintele lor au fost puse inițial într-o criptă modestă, după care au fost mutate în cripta în care s-au descoperit, probabil atunci când s-a putut ridica și bazilica respectivă. Nu se cunoaște cu exactitate data pămîririi acestor patru mucenici și nici locul unde au fost martirizați. Unii cred că au fost surghiuniți la Guri-

le Dunării, în nordul Dobrogei de astăzi, unde erau exilați numeroși creștini ai Imperiului Roman, care nu voiau să jertfească idolilor. După tradiție, acești ostași au fost judecați de autoritățile romane în orașul Noviodunum, tot în Dobrogea. Se presupune că aceștia au pătimit în perioada 319-324, când domnea Împăratul Liciniu. În timp ce unii consideră că ei au pătimit în vremea Împăratului Iulian Apostatul (361-363), alții sunt de părere că data martiriului acestor mucenici ar fi fost în jurul anilor 370-372, pe vremea domniei regelui got Athanaric.

Cert este însă faptul că mucenicii de la Niculițel au pătimit împreună. Cercetările arheologice au dus însă la descoperirea unei alte încăperi, în care s-au găsit numeroase fragmente de oase umane, provenind de la 2 bărbați. Ajungem astfel la concluzia că în cripta descoperită la Niculițel ar fi fost înhumați 6 mucenici. Avem însă certitudinea că această descoperire a scos la lumină existența uneia dintre cele mai vechi basilici de pe teritoriul țării noastre, precum și faptul că încă de atunci, sfinții mucenici erau cinstiți după cuviință. Prăznuirea lor are loc la data de 4 iunie.

TRADIȚII ROMÂNEȘTI ÎN LUNA IUNIE

» continuare în pag. 5

Sânpetru de Vară și Sărbătoarea lupilor

Luna iunie ne pune în față o serie de obiceiuri și de ritualuri prin care țărănul român crede că alungă orice dușman și orice efect negativ care i-ar putea distruge recolta și chiar producția oferită de animalele domestice. În acest sens, sfârșitul acestei luni este marcat de o sărbătoare importantă, putem spune chiar cea mai importantă din timpul verii, numită *Sânpetru de Vară*. În Pantheonul românesc, Sânpetru este o divinitate destul de complexă, care guvernează atât asupra anotimpului calduros, cât și asupra celui răcoros. Tocmai de aceea, pe lângă *Sânpetru de Vară*, îl avem și pe *Sânpetru de Iarnă*. În tradiția populară românească, Sânpetru apare atât ca personaj pământean (un țaran gospodar pe care Dumnezeu l-a făcut portarul Raiului), cât și ca o divinitate celestă (sfântuitor și însoțitor apropiat al lui Dumnezeu în călătoria lor pe pământ), fiind asociat întru totul cu Sfântul Apostol Petru, sărbătorit pe data de 29 iunie, alături de Apostolul neamurilor, Sfântul Apostol Pavel.

Sânpetru de Vară este celebrat timp de trei zile în viața satului românesc fiindcă este considerat cel mai mare sfânt al calendarului popular, dar și pentru că data de 29 iunie marchează centrul verii agrare și începutul secerișului. Nici nu mai încapă în discuție faptul că cele trei zile abundă de obiceiuri și ritualuri care mai de care mai inedite. Prima zi de celebrare a Sânpetrului de Vară (28 iunie) este dedicată spiritelor cerești, care, potrivit tradiției, umblă libere și aduc pedeapsă asupra celor care nu dorm în casă. Tocmai de aceea, se confecționează anumite pungulițe de culoare roșie ce conțin usturoi și pelin, cu rol de amulete, ce trebuie purtate de fiecare țaran în parte. Una dintre calitățile principale ale Sânpetrului de Vară este ferirea de grindină. Se spune în legendele populare vechi că sfântul fierbe în cer trei zile la rând grindina pentru a o mărunți, înainte de a o lăsa să cadă, tocmai pentru a nu afecta recoltele.

LUNA IUNIE ÎN ISTORIE

1 iunie 1946: La închisoarea Jilava, au fost executați mareșalul Ion Antonescu, generalul Constantin Vasiliu și politicienii Mihai Antonescu și Gheorghe Alexianu, toți condamnați la moarte sub acuzația de crime de război;

6 iunie 1871: S-a născut Nicolae Iorga, istoric, enciclopedist, memorialist, prim-ministru, parlamentar, profesor universitar și academician român;

18 iunie 1815: A avut loc Bătălia de la Waterloo, în urma căreia Napoleon I a fost înfrânt de către armatele anglo-prusace și a pierdut definitiv tronul Franței;

21 iunie 1848: În revista *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, a apărut poezia „Un răsănet”, de Andrei Mureșanu. Din data de 24 ianuarie 1990, această poezie, pe muzica lui Anton Pann, a devenit Imnul de Stat al României, cunoscut sub titlul „Deșteaptă-te, române!”;

28 iunie 1873: A murit Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna, lider al luptei de eliberare națională a românilor din Transilvania.

Ziua Copilului, sărbătorită în parohia Mihalț I, protopopiatul Blaj

În ziua de 1 iunie vorbim despre copii, despre zâmbetul și puritatea lor, despre binecuvântarea de a dăru și de a aduce bucurie în viața celor mici de lângă noi. În această zi, mai mult ca în celelalte, ne amintim de cuvintele Mântuitorului: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor” (Mt. 18, 3). Pentru ca bucuria acestei zile să fie deplină, i-am invitat pe elevii Școlii Gimnaziale „Ion Breazu” și pe preșcolarii Grădiniței cu Program Normal din Mihalț, însoțiți de domnișoara director Ioana Mărza și de alte cadre didactice, pentru a

ne ruga împreună, la ceas de seară, la slujba Paraclisului Maicii Domnului. După clipele de rugăciune, a urmat un mic concurs de ghicitori pe teme de educație religioasă, pe care cei mai ageri dintre copii le-au rezolvat cu entuziasm.

La finalul zilei, biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din parohia Mihalț I a fost plină de glasurile vesele ale copiilor care au cântat împreună tradiționalul „La mulți ani” și s-au bucurat de o mică agapă. Sărbătoarea s-a încheiat într-o notă de optimism, cu o lansare de lampioane. Gândul de la care am pornit în organizarea acestei seri a fost întemeiat pe îndem-

nul regelui Solomon: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni, nu se va abate de la ea” (Pilde 22, 6). Importanța unei bune educații este subliniată și de Sfântul Ioan Gură de Aur, care ne spune: „Dacă-l educi cum trebuie pe copilul tău și-l faci să aibă evlavie și iubire, dacă și el va face la fel cu copiii săi, se va alcătui un lanț binecuvântat datorită ție, care ai devenit rădăcina întregului bine”.

Așadar, îi îndemnăm pe toți cei implicați în educația celor mai tineri să fie un exemplu viu, arătându-le în fiecare zi ce înseamnă generozitatea, bunătatea, iubirea necondiționată și iertarea, cultivând în sufletul lor valori, principii, repere și tradiții frumoase și sănătoase. Le mulțumim tuturor celor care au răspuns invitației noastre de a sărbători Ziua Copiilor în biserică, sub privirile ocrotitoare ale sfinților, și îi așteptăm întotdeauna cu drag să descoperim împreună bucuria întâlnirii cu Dumnezeu și cu oamenii.

Pr. Adrian Popărlan

Slujbă de pomenire pentru preotul profesor Ilie Moldovan, în parohia Albești

Sâmbătă, 8 iunie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost prezent în parohia Albești, protopopiatul Sighișoara. Începând cu ora 13:00, Ierarhul nostru, alături de un sobor de clerici, a săvârșit slujba parastasului și a binecuvântării crucii mormântului vrednicului de pomenire preot profesor Ilie Moldovan, originar din localitatea Albești, și a soției sale Iuliana. Trupul neînsuflețit al ilustrului teolog trecut la cele veșnice în urmă cu șapte ani este depus în vecinătatea bisericii parohiale

din localitate, spre nădejdea învierii și a vieții veșnice. La final, Părintele Arhiepiscop Irineu a rostit un cuvânt despre vrednicul de pomenire părinte profesor, evocând trăsăturile predominante ale profilului său spiritual și academic.

Preotul profesor Ilie Moldovan s-a născut la data de 18 mai 1928 în localitatea Albești, județul Mureș. Între anii 1950-1952, a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, urmând ca în perioada 1954-1955 să continue studiile la Institutul Teologic de Grad Universitar

din Sibiu. Între anii 1983-1998, a fost profesor titular al catedrei de Teologie Morală din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, identificându-se întru totul cu disciplina pe care a predat-o cu atâta dragoste studenților teologi.

Pentru o scurtă perioadă, preotul Ilie Moldovan a fost profesor de Teologie Morală și în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia. În semn de aleasă recunoștință pentru activitatea desfășurată pe parcursul anilor, în anul 2007, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Cetatea Marii Uniri i-a acordat ilustrului teolog titlul academic de *Doctor Honoris Causa*. În data de 9 februarie 2012, la vârsta de 84 de ani, preotul profesor Ilie Moldovan a trecut la Domnul, rămânând în conștiința celor care l-au cunoscut drept un dascăl cu o vocație exemplară și un cleric devotat slujirii Bisericii lui Hristos.

Pr. Oliviu Botoi

Momente festive prilejuite de încheierea anului școlar, la Alba Iulia

În ziua de 13 iunie a.c., de la ora 9:00, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a participat la ceremonialul încheierii anului școlar 2018-2019 de la Colegiul Național Militar „Mihai Viteazul” din Alba Iulia. În cadrul acestei manifestări, au avut loc mai multe momente specifice: au fost premiați cei mai silitori elevi, s-a dat citire ordinului de numire a noului elev plutonier adjutant și a avut loc actul simbolic al predării „cheii” următoarelor generații. La eveniment au participat cadre militare, oficialități județene și locale, dar și numeroși părinți ai elevilor.

În cuvântul rostit cu acest prilej, Ierarhul nostru, adresându-se tinerilor elevi, a spus: „Să fiți siguri că Dumnezeu vă iubește mult și vrea să infuzeze în voi lumina Sa și puterea Sa. Voi, pur și simplu, trebuie să vă deschideți inima și să rămâneți docili în fața măreției Sale iubitoare. Permiteți-I Mântuitorului divin să pătrundă în viața voastră, ca prin comuniune intimă cu El, să puteți renaște, rodi și birui toate dificultățile și obstacolele de multe feluri.

De asemenea, începând cu ora 10:00, Întâistătătorul Eparhiei noastre fost prezent în mijlocul

elevilor Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia. Cu prilejul încheierii anului școlar, Chiriarhul nostru a oficiat slujba de *Te-Deum*, după care a luat parte la festivitatea de premiere a elevilor merituosi din cadrul instituției de învățământ. La fel ca și în anii precedenți, Părintele Arhiepiscop Irineu, în semn de prețuire și apreciere, le-a înmănat elevilor cu rezultate foarte bune la învățătură și purtare premii constând în diplome și cărți de teologie și literatură.

Stefan Bretoi

Susținerea unei noi teze de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia

Marți, 18 iunie 2019, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, a avut loc un eveniment academic aparte. Începând cu ora 10:00, în Aula „Sfântul Simion Ștefan”, s-a desfășurat susținerea publică a tezei de doctorat intitulată „Raportul dintre morala biblică și morala coranică. Istorie, convergențe, aglutinări”, lucrare realizată de către părintele Oliviu Botoi, consilier cultural în cadrul Arhiepiscopiei Alba Iuliei. Cu acest prilej, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost prezent la acest moment deosebit, Ierarhul nostru făcând parte din co-

misia de susținere a tezei de doctorat, în calitate de coordonator al lucrării.

Din comisia de susținere au făcut parte: pr. prof. univ. dr. habil. Mihai Himcinschi, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, în calitate de președinte, pr. prof. univ. dr. habil. Gheorghe Popa (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), pr. prof. Ștefan Iloaie (Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca), pr. prof. univ. dr. Emil Jurcan (Facultatea de Teologie Ortodoxă

din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia), în calitate de referenți, și nu în ultimul rând Arhiepiscop prof. univ. dr. habil. Irineu Pop, coordonatorul tezei.

În prima parte a evenimentului, după cuvântul introductiv al președintelui comisiei, părintele Oliviu Botoi a prezentat lucrarea de doctorat pe care a elaborat-o. Apoi, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Irineu și ceilalți membri ai comisiei au dat citire referatelor cu privire la teza susținută, după care a urmat o sesiune de întrebări. În continuare, după anunțarea titlului de doctor în teologie cu calificativul *summa cum laude*, a urmat depunerea jurământului de către părintele Oliviu Botoi în paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” din incinta Facultății de Teologie. La final, părintele Mihai Himcinschi și părintele Oliviu Botoi au adresat mulțumiri membrilor comisiei, precum și tuturor celor care s-au implicat în desfășurarea acestui eveniment academic deosebit.

 Claudiu Popa

Conferințe pastoral-misionare în Arhiepiscopia Alba Iuliei

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, în această perioadă, în cele 10 protopopiate ale Arhiepiscopiei noastre, s-au desfășurat conferințele pastoral-misionare semestriale la care au participat toți preoții parohi, stareții și starețele, precum și duhovnicii așezămintelor monahale din cele două județe ale Eparhiei. Având în vedere tematica planului cadru a Anului omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari), conferințele s-au desfășurat sub genericul „Paradigme spirituale și pastorale în satul românesc.

Tradiție și actualitate”. În cadrul acestora, preoții au susținut referate în care au evidențiat trei aspecte referitoare la tema propusă.

În primul rând, preoții au abordat anumite aspecte ale spiritualității și comuniunii satului românesc, cum ar fi mărturisirea credinței, unitatea spirituală, viața sacramentală, viața morală obștească, filantropie creștină și responsabilitate socială.

În cea de-a doua parte a referatelor, părinții au pus accentul pe anumite evocări din trecutul universal rural, prezentând chipuri de preoți vrednici, duhovnici iscușiți, învățători de seamă, dascăli de vo-

cație, primari gospodari și lideri harismatici.

În final, slujitorii Sfințelor Altare au vorbit despre dinamica pastorală în contextul crizei actuale a satului, propunând programe și proiecte socio-culturale, atât de necesare mediului rural.

După încheierea prelegerilor și a discuțiilor pe marginea acestor teme, Arhipăstorul nostru le-a oferit preoților prezenți sfaturi și îndrumări duhovnicești, conștientizându-i de importanța păstrării și promovării valorilor satului românesc.

 Pr. Nicolae Aloman

Evenimente omagiale dedicate satului românesc, în filia Șomoștelnic, parohia Valea Izvoarelor

Luni, 17 iunie, în a doua zi de Rusali, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, în filia Șomoștelnic, parohia Valea Izvoarelor, protopopiatul Târgu-Mureș, s-a desfășurat evenimentul cultural intitulat „Rusaliile în satul copilăriei mele”, manifestare dedicată Anului omagial al satului românesc. Cu această ocazie, în biserica din satul Șomoștelnic, Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie a fost oficiată de către un sobor de preoți, în frunte cu părintele protopop Olimpiu Zăhan. Bucuria slujirii a fost încununată de prezența tinerilor artiști Alexandra Togănel,

Denisa Gliga, Emil Moldovan, Angel Avram și a părintelui diacon Bogdan Turean, care au susținut un concert de pricesne. De asemenea, elevii Școlii Primare din localitate, coordonați de doamna învățătoare Aurița Cerghizan, au recitat poezii dedicate satului românesc.

După acest recital, domnul Vasile Frâncu, veteran în cel de-al Doilea Război Mondial, a fost omagiat la frumoasa vârstă de 94 ani, iar pentru meritele deosebite, în semn de prețuire, administrația comunei Mica i-a oferit o *Diplomă de onoare* și, totodată, i-a transmis un mesaj de felicitare din partea

domnului primar Ladislau Szekeley. În continuare, scriitorul Dimitrie Poptâmaș, Președintele Fundației Culturale „Vasile Netea”, a reliefat trecutul demn și jertfelnic al satului Șomoștelnic, de unde s-au ridicat eroi ai neamului românesc, așa cum atestă documentele.

La eveniment au participat și reprezentanți ai administrației publice: Istvan Simon, Primarul comunei Sânpaul, Alexandru Câmpăanu, vicepreședinte al Consiliului Județean Mureș, Elod Kedei, Consilier județean și Director al Școlii Gimnaziale „Dosa Daniel” din Valea Izvoarelor, Valentin Zogorean, Inspector de specialitate al Bibliotecii Județene Mureș, Janos Szakaks, Vasile Pal și Dorel Rus, Consilieri locali ai comunei Mica. La finalul manifestării, părintele paroh a mulțumit tuturor celor care s-au implicat în organizarea și susținerea evenimentului omagial deosebit, pentru comunitatea credincioșilor ortodocși din această localitate mureșană.

 Pr. Vasile Gherman

✱ Evenimente

Evenimente specifice Anului omagial al satului românesc, în protopopiatul Târnăveni

Proiectul „Satul românesc în viziunea elevilor”, derulat în parohia Bahnea

Procesiunea intitulată „Parada portului popular”, la Târnăveni

Joi, 6 iunie a.c., în ziua Praznicului Înălțării Domnului și a pomenirii Eroilor Neamului românesc, în parohia Bahnea, au avut loc mai multe evenimente deosebite. Astfel, după oficierea Sfinței Liturghii, participanții au mers în procesiune spre Monumentul Eroilor, unde a fost săvârșită slujba Parastasului pentru toți cei căzuți pe câmpurile de luptă, în lagăre și închisori, pentru apărarea Patriei și a credinței ortodoxe strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea poporului român. Cu acest prilej, s-a desfășurat și ceremonia depunerii de coroane și flori de către oficialitățile locale și elevii unității de învățământ din localitate, aceasta fiind urmată de un scurt program artistic susținut de către tinerii învățăcei.

Mai apoi, toți cei prezenți au participat la expoziția realizată în curtea școlii, cu ocazia finalizării proiectului intitulat „Satul românesc în viziunea elevilor”, inițiat de către Școală și Biserică, în contextul „Anului omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari)”. Astfel, fiecare clasă, dimpreună cu profesorul coordonator, a realizat câte o casuță tradițională, în final conturându-se imaginea unui sat în miniatură. Desigur, din această expoziție nu au lipsit bisericuța din sat și școala, două instituții atât de importante pentru formarea spirituală și intelectuală a elevilor, lucru urmărit pe tot parcursul anului școlar. Tot în incinta școlii a fost realizat și un muzeu în care au fost expuse, printre altele, icoane pictate pe sticlă de către câțiva elevi în programul „Școala altfel”. Ne bucurăm că în instituția noastră de învățământ există dascăli gospodari, iubitori de sat și de tradiții, precum și elevi creativi și muncitori, fapt pentru care îi felicităm pe toți pentru munca depusă în realizarea acestui minunat proiect și nu numai.

 Pr. Mihai Ciacîru

 Pr. Silviu Jimborean

Excursie gratuită la Alba Iulia, pentru tinerii ludușeni

Sâmbătă, 15 iunie a.c., 30 de elevi ai unităților de învățământ din orașul Luduș, membri ai Grupului de Inițiativă pentru Tineret, au fost răsplătiți cu o excursie gratuită la Alba Iulia. Activitatea a fost organizată de către Protopopiatul Ortodox Luduș, în colaborare cu Liceul Tehnologic nr. 1 din Luduș, având ca scop răsplătirea trudei și a dragostei depuse de către elevi în cadrul activităților educaționale și cultural-spirituale derulate pe parcursul întregului an școlar. Tinerii au fost însoțiți de către părintele protopop Lucian Voșloban, părintele Ioan Florea, preot al parohiei Zau de Câmpie, domnul prof. Claudiu Ciucă, directorul Liceului Tehnologic nr. 1 din Luduș, pre-

cum și de domnul prof. Cristian Drăghia.

Cu acest prilej, excursioniștii au vizitat Parcul de Aventură „Dynamis” al Asociației Filantropia Ortodoxă Alba Iulia, unde s-au bucurat de o adevărată evadare în natură, de mișcare și de multă distracție. Tinerii au avut de parcurs traseele parcului folosind echipamentul corespunzător de alpinism, prin traversare sau cățărare. Totodată, nu au fost ocolite obiectivele spirituale și istorice din Alba Iulia, respectiv Catedrala Reîntregirii și Cetatea Alba Carolina, unde elevii au avut ocazia să descopere locuri pline de însemnătate duhovnicească și culturală deopotrivă.

 Dorin Grama

Sohodolul din Apuseni, între tradiție, folclor și legendă

Așezată în inima Munților Apuseni, cu o poziție geografică deosebită, comuna Sohodol este o perlă a Apusenilor, cu bogate tradiții și obiceiuri păstrate din cele mai vechi timpuri. Pornind de la convingerea că arta populară este un tezaur al țării, al culturii noastre bimilenare, această localitate face o pertinentă legătură între producția materială și cea spirituală a moșilor. Aici se găsesc costume populare moștești și cusături prin cele mai îndepărtate cătune ale locului, care au intrat în istorie.

Unul dintre eșantioanele de bază ale zonei este „Pasărea măiastră”. O analiză concludentă în legătură cu acest motiv aflat în cusăturile moștești arată o legătură strânsă cu mitul antic grecesc al zeiței Ge sau Gee (cunoscută la romani ca Alma Mater), legendă legată de Târgul de fete de pe muntele Găina. Sunt semnalate câteva elemente surprinse chiar în comuna Sohodol, păstrate prin tradiția orală de secole.

În comuna Sohodol – satul străbunilor pe linie directă – ai lui Horea, a supraviețuit până în preajma celui de-al Doilea Război Mondial o legendă legată de o pasăre din neamul ciocânițoarei, pe numele ei popular Gee, care după tradiție își are obârșia în pădurile Muntelui Găina. Pătrunzând prin satele moștești, sohodolenii susțin că ea vine dinspre pădurea Sturului și ar vesti ploaia. Conform aceleiași tradiții, în copilăria noastră, am cucerit pădurile Bocășelului, pentru a afla măcar o pană din penajul colorat al acestei păsări pentru a-l pune la pălărie. Legenda spune că cine purta o asemenea pană avea noroc tot anul. Această pasăre se mai bucura și de o altă apreciere. Despre ea spuneau bătrânii satului că știe nici mai mult nici mai puțin decât 12 limbi păsărești, pe care le folosește după nevoie. Datorită măiestriei sale, de a imita „graiul” câtorva păsări, ea a fost numită în Sohodol, ca și în alte sate moștești, „Pasăre măiastră”. Aceeași tradiție spune că cel ce va ciopli în lemn chipul acestei păsări și o va purta cu el, va fi ferit de boli.

O altă variantă provenită din Sohodol are drept obiect vița de vie, frunza, ciorchinele și ramura, stilizate după un anumit canon. Se știe că în aceste comune nu s-a cultivat nicicând vița de vie. Și totuși, modelul este prezent în cusăturile moștești din aceste sate. Cum a ajuns aici? Este întrebarea cea mai dificilă ce se poate pune în legătură cu acest motiv, mai ales că femeile moațe rar călătoreau prin „țară”. Trebuie să admitem că a existat o cale de acces, iar aceasta nu poate să fie decât împrumutul de la icoa-

nele pe sticlă și din Tradiția Bisericii. Iisus Hristos este considerat „adevărată Viță de vie”, metaforă prezentă în Sfânta Scriptură și în toate textele bisericești. Acest adevăr a fost cunoscut prin intermediul tipăriturilor românești vechi, al căror conținut a fost trecut prin filiera bizantină. Printre cele mai valoroase cărți românești vechi, au existat și în Sohodol o parte din predicile Mitropolitului Antim Ivireanul, pe care le-a tipărit în perioada 1712-1714, la Târgoviște. Prin urmare, vița de vie de pe poarta principală a Templului lui Solomon, cu strugurii de aur, încărcat cu același simbol religios, a pătruns și în cusăturile de pe Valea Arieșului.

Un studiu mai amănunțit al tezaurului de cusături aflate în casele moșilor din Sohodol scoate la iveală și alte aspecte privitoare la interferențele suferite prin contactul moșilor cu alte naționalități de prin Transilvania. Se observă aici și o influență pe alocuri slăvonă, de aceea, în selecția pe care a făcut-o „Casa de creație” din Alba Iulia, aceste tradiții sunt scoase în evidență chiar din extrem de puținele elemente aflate în eșantioanele de cusături românești vechi, ca o particularitate pe cale de a se stinge sub marea putere de asimilare a creației populare a moșilor. Ceea ce caracterizează însă originalitatea cusăturilor românești vechi, ajunse până la noi nealterate, sunt nenumăratele eșantioane autentice, care întăresc viziunea materialist istorică a unității de concepție determinată istoricește în realitățile obiective ale creației populare românești specifice Munților Apuseni.

Din comorile folclorului nostru, se află aici și o seamă de doine, hore, cântece populare, strigături, „uituri” etc., care concurează în mod fericit la ineditul particularităților acestuia. Tradiția folclorică este puternică în Sohodol, al cărui fond istoric inestimabil este reconsiderat masiv, astăzi, în Munții Apuseni.

Toate aceste tradiții folclorice, unele învăluite în legendă, aduc un merit în plus zonei, mai ales că mamele și nevestele eroilor lui Horea, Cloșca, Crișan și Avram Iancu ne-au transmis prin cusăturile lor, mesajul de dragoste față de frumos. Așa cum în cusăturile lor se alia spiritualitatea lor complexă, adusă din străvechi vremuri de glorie până în zilele noastre, și în cântecele populare, doine, hore, țarine etc., cu un cuvânt în întreg folclorul românesc, se aliau aceleași sentimente de credință, omenie și umanitarism.

✱ Pr. Ioan-Adrian Culda

Plimbare prin Bizanț (X) Mănăstirea Myrelaion

În cartierul Fatih al modernului Istanbul, se poate vedea moscheea Bodrum. E vechea mănăstire Myrelaion, datând din prima jumătate a secolului al X-lea, ctitoria lui Roman Lekapenul, fiind situată pe principala stradă a Constantinopolului, la vest de Forul lui Teodosie. În anul 922, drongarul Roman Lekapenos, socrul împăratului Constantin al VII-lea Porfirogenetul și renumit general care s-a afirmat în timpul războaielor împotriva țarului Simeon al Bulgariei, a cumpărat o casă în locul numit Myrelaion „locul smirnei”, probabil o piață unde se vindea acest produs deosebit de căutat pe piețele Constantinopolului. După urcarea sa pe tron (920-944), a construit palatul Myrelaion ca o replică la Marele Palat de care-l despărțea doar 1 km. Noul palat a fost construit lângă o rotondă cu un diametru de 41 m, datând din secolul al V-lea. Cum nu mai era folosită, Roman Lekapenos a transformat-o într-o cisternă. Lângă palat, a construit și o biserică destinată ca loc de înmormântare pentru familia sa. În 922 a fost îngropată aici soția sa Teodora, apoi, în 931, fiul mai mare Cristhophor, asociat la domnie. Poate pentru că Roman Lekapenul a fost privit ca un uzurpator al dreptului la tron al lui Constantin al VII-lea. Este interesant faptul că nu a folosit pentru membrii familiei sale gropnița imperială de la Biserica „Sfinții Apostoli”, unde după tradiție se îngropau împărații bizantini.

În 944, a fost detronat și exilat în insula Proti, unde a și murit patru ani mai târziu. Palatul a fost transformat în mănăstire pentru monahi, iar osemintele sale au fost aduse alături de cele ale familiei în biserica Myrelaion. În 1204, când apusenii celei de-a patra cruciade au cucerit și au devastat Constantinopolul, biserica și palatul au fost incendiate. Palatul a fost părăsit și doar după recucerirea din 1261 a fost refăcut. Mănăstirea a primit numeroase donații imperiale din țările balcanice, din Asia Mică și din Grecia, precum și de la însemnate personalități ale vremii: Ecaterina (fiica țarului bulgar Ioan Vladislav), soția și fiica împăratului Isaac I și alții. În timpul perioadei Paleologilor, substructura sa a fost adaptată pentru a servi drept capelă funerară. După cucerirea otomană a Constantinopolului, biserica a fost transformată în moschee, destul de târziu, în secolul al XV-lea, de către Mesih Pașa, membru al dinastiei Paleologilor și rudă a lui Constantin al XI-lea, care s-a convertit la islam și a condus forțele sultanului Mehmet al II-lea.

Ulterior, mănăstirea a primit denumirea actuală, „Bodrum Camii” (*Moscheea subsolului*) și i s-a dat o *mihrab* (nișă de rugăciune) orientată spre Mecca și un minaret pentru chemarea la rugăciune. Edificiul a fost deteriorat din nou prin incendii, în anii 1784 și 1911, fiind, în cele din urmă, abandonat. Clădirea a fost restaurată în 1986, când a fost redeschisă ca moschee. În 1990, cisterna a fost restaurată și a găzduit un mall pentru câțiva ani. Acum, aceasta este folosită de femei pentru rugăciune. Mozaicurile au dispărut, iar coloanele originale au fost înlocuite cu patru piloni.

Se mai păstrează doar un fragment de mozaic înfățișând o femeie îngenucheată la picioarele Sfintei Fecioare. Myrelaion este primul exemplu al unei biserici particulare de înmormântare a unui împărat bizantin, începând astfel o tradiție tipică pentru perioada Comnenilor și a Paleologilor. Clădirea reprezintă un frumos exemplu al bisericii încrucișate, noul tip arhitectural al epocii bizantine. Deși acum e sufocată de blocurile din jur, vechea biserică mai păstrează frumusețea arhitecturii bizantine a veacurilor trecute.

Numele turcesc de *Moscheea Bodrum* sau *Moscheea subsolului* se datorează tocmai pivniței de sub biserică. Aici se întâlnește un al doilea mare exemplu de arhitectură de tipul Panteonului din Roma, adică un cilindru acoperit de o mare cupolă. Pentru creștini, *Myrelaion* rămâne o biserică ortodoxă cu totul deosebită de cele cunoscute, o curiozitate ce nu se uită ușor. Aici nu se mai întâlnește alternanța, specific bizantină, a cărămizii cu piatra fasonată, alternanță tradusă ca o tendință manifestă de decorare exterioară a edificiilor bizantine.

Și atunci să nu uitați: cea mai fascinantă istorie e istoria bizantină.

» continuare în următoarele numere

✱ Pr. Cornel Marcu

Părintele Constantin Martin din parohia Cărpiniș, protopopiatul Sebeș, slujitor devotat al lui Hristos

În cele mai multe cazuri, misiunea sacerdotală începe în mediul rural, acolo unde comunitățile sunt statornice și tradițiile creștine autentice sunt adânc înrădăcinate în conștiința oamenilor. Un astfel de loc este satul Cărpiniș, care în vechime aparținea Mărginimii Sibiului, azi aflându-se în comuna Gârbova, județul Alba.

Printre preoții care s-au identificat cu satul natal se numără și preotul Constantin Martin, născut la data de 29 mai 1951, din părinții Nicolae și Maria. Sfinția Sa a absolvit Școala Generală în Cărpiniș, apoi cursurile Liceului de cultură generală din Săliște, județul Sibiu, iar între anii 1973-1977 a urmat cursurile Institutului Teologic de Grad Universitar din Sibiu. Pe data de 20 august 1977 s-a căsătorit cu doamna preoteasă Doina (Teodorescu), originară din Săliștea Sibiului, familie binecuvântată de Dumnezeu cu doi copii. Fiul cel mare, Constantin, a absolvit Facultatea de Teologie, dar la vârsta de 32 de ani, în urma unei boli necruțătoare, a fost chemat la Domnul. Fiica Andra-Maria a studiat și ea Teologia, continuând apoi cursurile doctorale.

Părintele Constantin și-a început pastorația în data de 25 octombrie 1977, când a fost hirotonit preot de către Preasfințitul Emilian Bîrdaș pentru parohia Teleac, protopopiatul Reghin, unde a rămas până la data de 1 iulie 1982. După aceea, s-a transferat la parohia Cărpiniș, protopopiatul Sebeș, de unde s-a și pensionat, în data de 1 august 2016. În toți acești ani de misiune pastorală, a fost la dispoziția credincioșilor zi și noapte, i-a ajutat nu numai cu sfaturile duhovnicești, ci și prin munca fizică. Fiind localități cu o populație îmbătrânită, întreaga familie s-a implicat în toate activitățile comunității, inclusiv la lucrările agricole, la înfrumusețarea locașurilor de cult și a cimitirului parohial, la cântarea de la strună și altele.

În aceste momente de aniversare pentru părintele Constantin, când a împlinit frumoasa vârstă de 68 de ani, din care cea mai mare parte a trăit-o lângă masa Sfântului Prestol, 41 de ani, pentru toată slujirea, osteneala sa și a întregii familii în ogror Domnului, îl felicităm și îi dorim sănătate, ani mulți, bucurii sufletești și răsplătă de la Domnul secerșului (cf. Lc. 10, 2).

✱ Pr. Eugen Moldovan

Răspunsul Bisericii la întrebările societății

Care este însemnătatea liturgică a praznicelor împărătești următoare perioadei pascale, Înălțarea Domnului și Pogorârea Sfântului Duh?

Între Praznicele împărătești cu dată variabilă, legată de Paști, este și sărbătoarea Înălțării la cer a Domnului, numită în popor și *Ispas*, de la cuvântul de origine slavonă *Supasu*, care înseamnă Mântuitorul. Este sărbătoarea în care Biserica face amintire în fiecare an de ultimul eveniment din viața pământească a Mântuitorului. Prin înălțarea Sa la cer, se încheie activitatea Sa de răscumpărare a neamului omenesc din robia morții și a păcatului.

Evenimentul înălțării este amintit în Sfintele Evanghelii și descris pe larg în cartea Faptele Apostolilor, unde se spune că, după învierea Sa din morți, Mântuitorul s-a arătat Sfinților Săi ucenici și Apostoli, timp de 40 de zile, prin multe semne doveditoare. Vorbind cu ei despre Împărăția lui Dumnezeu, i-a încredințat că le va trimite pe Duhul Sfânt, Care le va da putere pentru a fi martori și mărturisitori ai Lui în Ierusalim, Iudeea, Samaria și până la marginile pământului.

Evenimentul Înălțării la cer a Mântuitorului este adevăr de credință, mărturisit și în Crez. El are însemnătate deosebită în viața credincioșilor și, implicit, a Bisericii. Mai întâi, pentru că el încheie șirul actelor sau momentelor importante din viața Mântuitorului, apoi, prin înălțare, firea omenească este înălțată în persoana Mântuitorului la Dumnezeu și constituie premisa Pogorării Duhului Sfânt pentru a continua lucrarea lui Hristos în Biserică.

Sărbătoarea cade întotdeauna la 40 de zile după Înviere, de aceea se serbează mereu în joia săptămânii a șasea după Paști. Deși sărbătoarea are bază biblică și s-a prăznuit de timpuriu, mărturii scrise despre existența ei avem doar din secolele III-

IV. Astfel, de exemplu, *Constituțiile Apostolice* o menționează ca pe una dintre cele mai vechi sărbători. După unele mărturii istorice, ea se prăznuia la început odată cu Cincizecimea, deci la 50 de zile de la Înviere. Începând cu secolul al IV-lea, o serie de Sfinți Părinți fac referire la această sărbătoare, lăsând predici sau cuvântări ținute cu această ocazie, așa cum fac Sfântul Ioan Gură de Aur, Fericitul Augustin, Sfântul Atanasie al Alexandriei și Sfântul Grigorie de Nyssa. Dacă pelerina Egeria vorbește de serbarea ei odată cu Rusaliele, Fericitul Augustin (secolul al V-lea) ne arată că în vremea lui ea era generalizată și serbată la 40 de zile după Înviere, în toată lumea creștină. Sărbătoarea a căpătat o importanță deosebită după ce Sfânta Împărăteasă Elena, mama Sfântului Constantin cel Mare, a construit o biserică măreață pe Muntele Măslinilor, de unde se înălțase Domnul și unde sărbătoarea se prăznuia cu mare fast, așa cum se face și astăzi.

În cea de-a cincizecea zi după Înviere, serbăm Pogorârea Duhului Sfânt, sărbătoare cunoscută în popor și cu denumirea de Duminică Mare, pentru importanța ei în istoria mântuirii. Evenimentul pogorării Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli este istorisit în cartea Faptele Apostolilor. După această întâmplare deosebită, Apostolul Petru a ținut o predică înflăcărată, în urma căreia s-au botezat 3.000 de suflete, ceea ce a constituit nucleul primei comunități creștine. De aceea, sărbătoarea este considerată ca zi a întemeierii Bisericii creștine.

Se mai numește și sărbătoarea Duhului Sfânt, fiindcă e vorba de a treia persoană a Sfintei Treimi. Cum evenimentul pogorării Duhului Sfânt s-a întâmplat la 50 de zile după Înviere și în ziua Cincizecimii iudaiice, în care se amintea de oferirea legii pe Muntele Sinai, sărbătoarea se mai numește și *Cincizecimea*. Numele de Rusalii vine de la Rosalia, adică sărbătoarea romană a trandafirilor sau

rozelor, peste care s-a suprapus sărbătoarea creștină, care, la cei vechi, era închinată și strămoșilor.

Alături de Paști și de Duminică, sărbătoarea Cincizecimii este cea mai veche sărbătoare creștină. Despre prăznuirea ei se vorbește chiar în perioada apostolică, fiind apoi menționată în mod expres de *Constituțiile Apostolilor*. Canonul 20 al Sinodului I Ecumenic (325) interzice îngenuncherea într-o zi atât de importantă ca aceasta. Începând cu secolele IV-V, ea este tot mai des amintită prin predicile închinat acestei sărbători.

Sărbătoarea Rusaliiilor a fost și rămâne cea mai importantă după cea a Paștilor. În vechime, în jurul acestei sărbători, avea loc botezul catehumenilor și erau interzise, ca și azi, postul și îngenuncherea, dezlegarea de a mânca de dulce continuându-se toată săptămâna următoare. Împărății bizantini au interzis spectacolele din circuri și teatre, ca și orice lucru necuviincios care ar fi întinat frumusețea sărbătorii. Cel mai adesea, se aduc în biserici foi de nuc sau de tei, care simbolizează limbile de foc care s-au pogorât peste Sfinții Apostoli. De sărbătoarea Rusaliiilor este legată pomenirea generală a morților din ajunul acestei sărbători, cunoscută cu denumirea de Moșii de vară.

Nicolae D. Necula, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, Editura Europartner, București, s.a., p. 96-100.

Poesis - Poesis - Poesis

Esența ființării

de Pr. Mircea Fusaru
Sighișoara, jud. Mureș

*Esența ființării e adâncă,
o poți privi doar în genunchi.
Când valul lumii te-a izbit de stâncă,
te legi c-un strigăt din rărunchi.*

*Esența ființării este tare,
nu-ți încorda spinarea s-o cunoști!
Înmoaie-te, mai bine, în răbdare:
va birui în tine multe oști.*

*Esența ființării e tăcere...
Fă liniște în tine și-ai să-ai,
în falfăit de aripi, cu durere,
căderi de ape pe urechi de surzi.*

*Esența ființării e jertfire
(nesuferită, scumpă cruce!) –
cu dragostea miresei către mire
părinții toți o-mbrățișează dulce.*

*Esența ființării e în bine,
dar nu ești tu, deși o simți înalt –
când crezi că ai cuprins-o pentru tine,
se trage-n ape tulburi și-n bazalt.*

*Taci, fugi, te liniștește –
vine!*

Asemănare Biblica XXI

de Ioan-Adrian Popa
Alba Iulia

*Semăn cu Petru –
Mă îndoiesc frecvent.
În plus*

*- Ca și când n-ar fi de-ajuns
acest defect –
Îmi aleg și cele mai nepotrivite
situații...*

*Nu e neapărat nevoie
Să intru în vreo corabie
Și să ies în larg
Spre a mă înghiți valurile.
E suficient
Să umblu ziua-n amiaza mare
Pe oricare stradă luată
la întâmplare
Și puțina mea credință
Va determina asfaltul*

*Să se crape.
Pământul se va surpa în juru-mi
Reținându-mă lent în el –
Întâi până la glezne,
Apoi până la genunchi, la brâu,
La nivelul umerilor
Și, în sfârșit,
Îmi va acoperi ultimul fir de păr,
Apoi se va închide brusc,
Încarcerându-mă.
Inexplicabil e
Că nu pot sparge niciodată
Pojghița care s-a format
împrejurul meu
Să întind mâna după ajutor.
Așa că Dumnezeu,
Când trece pe deasupra
În obișnuita inspecție zilnică
prin lume,
Trebuie invariabil
să desigileze pământul
Spre a mă readuce la suprafață
Tochmai când pulsul
Îmi devine aproape inexistent
Și lipsa de aer din plămâni
Se acutizează.*

Cartea lunii

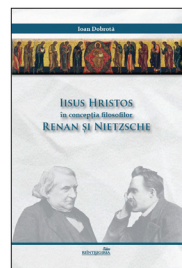
Iisus Hristos în concepția filosofilor Renan și Nietzsche: expunere și critică

Autor: Ioan Dobrotă

Editura: Reîntregirea

Nr. pagini: 172

Anul: 2019

numerăm aici și o serie de obiceiuri, ritualuri și credințe populare care marchează această zi: de acum nu mai cântă cucul și nici privighetoarea; dacă tună în această zi, recolta de alune și de nuci va fi compromisă de viermi; femeile nu mănâncă mere până în data de 29 iunie pentru a fi sănătoase tot anul; oamenii pistruiați se spală cu apă la miezul nopții pentru a nu le apărea mai multe pete pe ten; nu se bat merii și nici nu se scutură mere pentru a nu atrage grindina ce distruge recoltele; începând cu această zi, apar și licuricii, despre care se crede că sunt scânteii din biciul *Sânpetrului*, meniți să lumineze în noapte calea oricărui călător; se ține post negru pentru ca Sfântul Petru

să îndeplinească o dorință celui care se nevoiește etc. Un alt aspect important al acestei zile sunt *Moșii de Sânpetru*, moment în care satul românesc aduce un omagiu pentru sufletele strămoșilor. În acest sens, femeile pregătesc pachetele cu colaci, lumânări, colivă, miere și alte bunătăți pe care le împart celor săraci, nu înaintea de fi sfințite la biserică. Tot acum, gospodinele dau de pomană oale cu apă sau cu mâncare gătită, crezând că astfel, cei din familie trecuți în veșnicie pot să-și asțâmpere setea sau foamea în această perioadă caniculară și secetoasă.

Pe lângă complexele credințe și obiceiuri populare enumerate mai sus, *Sânpetru* mai define o calitate destul de importantă, pe care dorim să o prezentăm mai pe larg în cele ce urmează, și anume: *patron al lupilor*. Ne întrebăm: De unde și până unde această asocieră? Tradiția populară ne spune că *Sânpetru*, fiind însărcinat cu paza porții Raiului se ocupă și de hrănirea animalelor sălbatice, în special a lupilor. Mai mult decât atât, această asocieră este una plină de rațiune,

tocmai pentru că celui mai mare sfânt din calendarul popular era evident să i se atribuie și cel mai important animal din tradiția noastră, respectiv lupul. Etnologul Ion Ghinoiu ne spune că „deși are o acțiune predominant malefică, lupul și nu alt animal jalonează între leagăn și mormânt întreaga existență a oame-nilor” (Ion Ghinoiu, *Vârsele timpului*, Edit. Meridiane, București, 1988, p. 84). De asemenea, putem spune că „simbolismul universal al lupului comportă două fețe: una satanică și feroce, alta benefică și luminoasă, prezente, în proporții diferite, de la un popor la altul... În legende, basmele și credințele populare românești, lupul rămâne un animal ambivalent” (Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Edit. Învierea, Timișoara, 2007, p. 330).

Cultului lupului pe teritoriul țării noastre este și o moștenire de la strămoșii noștri geto-daci. Astfel, „zilele lupului” sau „zilele care se țin de lup” sunt marcate prin respectarea unor prescripții și interdicții de factură magică ce

au ca scop îndepărtarea acțiunilor malefice ale acestui animal. După calculul folcloristului Ion Aurel Candrea, numărul acestor zile de venerare a lupului este de 35, reprezentând un sfert din totalul zilelor consacrate diferitelor divinități locale ori stihiale. „Zilele lupului” marchează miezul iernii și miezul verii, momentul în care puterile anotimpului respectiv au ajuns la împlinirea maximă și încep, deja, să dea înapoi” (Mihai Coman, *Bestiarul mitologic românesc*, Edit. Fundației Culturale Române, București, 1996, p. 184-185). Revendicând însă la Sânpetru și la calitatea sa de patron al lupilor, amintim aici două credințe populare de *Sânpetru de Vară* care ating acest aspect: femeile nu se piaptână pentru ca să nu se îndese pădurile și să nu se înmulțească lupii și interdicția de a se pune capcane pentru lupi în ziua de 29 iunie. Această ultimă interdicție are la bază o legendă populară destul de interesantă: „Lupii se adună într-un loc anume hotărât, la urlătoare, la o răscruce; urlatul înseamnă că lupii se roagă sau cer

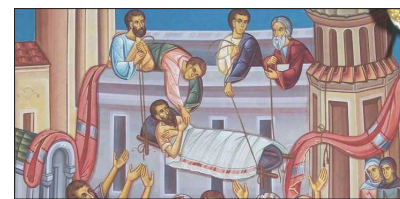
de mâncare stăpânului lor; Sfântul Petru, auzind urlatul, vine între lupi, începând să rupă codrii dintr-o pâine care nu se mai isprăvește și aruncă la fiecare lup, sau le împarte prescură, ori boabe de năut ori semințe, care le taie foamea așa încât pot răbda mai multe zile; dacă acestea nu se ajung, pentru lupul rămas flămând ursește un om sau o vită; fără porunca Sfântului Petru, lupii nu îndrăznesc să facă vreo stricăciune în lume, chiar dacă ar muri de foame” (Ion Mușlea, Ovidiu Birlea, *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hașdeu*, Edit. Minerva, București, 1970, p. 382-383).

Sânpetru de Vară cu obiceiurile sale și *Sărbătoarea lupilor* marchează miezul verii și începutul unei noi perioade în care zilele caniculare și secetoase persistă, dar se sting încet, odată cu ziua care pierde teren în fața nopții. Credințele și obiceiurile populare mai sus menționate reprezintă o filă importantă din almanahul complex al tradițiilor populare românești.

Andrei Motora

Glasul Evangheliei

Dacă pentru Dumnezeu nu există succesiune ci simultaneitate și mereu prezentul întrupat, așa și pentru un profet viitorul e doar un chip al lumii în continuă ispășire; înfățișându-l într-un mod simbolic, el se roagă de fapt ca „doza” de libertate să fie mai mare decât aceea a fatalității, în conturarea timpurilor ce vor să vină; tocmai în aceasta constă misterul profeției; e vorba de un efort supraomnesc de a vedea în viitor *întâlnirea* dintre libertate și har; orice catastrofă e prostească și orice sfârșit ar fi definitiv, dacă nu ar urma învierea; iar profeția tocmai pe această certitudine se bazează: anume că niciodată nu e prea târziu, și, din adâncul celui mai negru păcat, omul se întoarce spre stele (...)

Odată constituită și „abilitată” să fie locul și garanția mântuirii, să fie singura instituție, și din perspectivă omenesc-pământească, inexpugnabilă (nu o vor birui nici porțile iadului), să fie instrumentul menit să transforme, până la îndumnezeire pe om, să înobileze însăși natura, Biserica procedea la demararea actului misionar-mântuitor: propovăduiește, învață, botează, în numele Sfintei Treimi, săvârșește jertfa euharistică, împărtășește harul dumnezeiesc, „acompaniază”, pe toată durata lui pământească, în scopul plasării lui în eshaton, sufletul omenesc.

Din acest moment noi, oamenii, putem „lega un dialog cu Dumnezeu” și să ne revendicăm

dreptul de a cunoaște prin întrebări, bineînțeles existențiale, răspunsurile dumnezeirii; mai mult, să „savurăm” Evanghelia ca pe o cale de trăire a creștinismului spre propria desăvârșire, pentru că, odată asumată: „*Evanghelia este un deșteptător care nu te mai lasă să tânjești*”. Pentru că, trăită din interior, din plin, *Evanghelia* ne ajută să gustăm din frumusețea lumii acesteia, și să aspirăm, îndreptățiți, la frumuseți întrevise doar. Ne ajută să ne trăim viața, atât cât este, ca pe un festin propice sufletului afierosit. Ne ajută să concluzionăm că, în ciuda tuturor sincopelor și erorilor, în ciuda tuturor căderilor, viața noastră trebuie să se deruleze aidoma unui „recital”, continuu, de bine, de frumos, de adevăr, ca o cheazăie a iubirii de semenii, ca o scară, chiar dacă ușor fragilă, între pământ și cer (...)

Duminica a IV-a după Rusalii (Vindecarea slugii sutașului), Ev. Matei 8, 5-13;

Duminica a VI-a după Rusalii (Vindecarea slăbănogului din Capernaum), Ev. Matei 9, 1-8).

Ești cu adevărat puternic dacă știi să fii generos. Ne-o demonstrează, cu pe deasupra de măsură centurionul roman. Deși era comandant de oaste și putea dispune, fără a da socoteală, discreționar, de supușii săi, centurionul s-a dovedit a fi cu adevărat puternic prin

smerenia, prin sensibilitatea, prin generozitatea lui (*îmbolnăvindu-se unul dintre soldați, comandantul s-a implicat nemijlocit în salvarea lui; a trecut peste prescripțiile religiei lui, și-a înfrânt si orgoliul – o victorie mare și decisivă, cu atât mai mult, cu cât a fost obținută în duh creștin – a venit înaintea lui Iisus, s-a plecat înaintea Lui, și I-a cerut ajutorul*).

De un asemenea comportament, Însuși Fiul lui Dumnezeu s-a minunat. Ceea ce nu prea este cazul cu noi, cei de azi, pentru simplul motiv că, mai marilor noștri, indiferent de demnitatea în care sunt investiți, nu le prea pasă de suferințele celor pe care îi conduc. Pentru ei, supușii nu sunt decât niște „cantiități”, niște apelative, menite să facă obiectul ambițiilor lor, ale jocurilor, pe care neîncetat le exersează, în detrimentul, și pe seama, celor cărora trebuie să le asigure bunăstarea, speranța, fericirea, salvarea. Pentru că, în general, mai marii noștri uită că datoria lor, rostul pentru care au fost rânduiți, este *exclusiv* acela de a se pune în slujba și în apărarea oricărei vieți. Ei, „centurionii” contemporani uită, cu atâta cinism și cu nepermis de multă ușurință, că nimeni și nimic nu le conferă dreptul de a relativiza și a duce în derizoriu, mai mult, de a dispune de drepturile omului (*și a ultimului dintre oameni*), indiferent de cauze sau scopuri.

Chiar dacă, până la un anumit punct, nu putem decât să acceptăm faptul că ei, „centurionii” contem-

porani sunt, comportamental, cel mai adesea paralel cu mesajul cerului, cu aspirațiile, cu suferințele lumii, totuși nu putem să acceptăm suspecta lor nerăbdare de a pune la încercare îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, și de a-și asuma *sui-generis* învățăturile evanghelice (nu o dată o politică diabolică, de substituit). Pentru că *Evanghelia este dreaptă și Dumnezeu este bun*. Pentru că, doar Evanghelia lui Dumnezeu a atins adevărurile intime ale omului, fiind întemeiată exclusiv pe adevăr și iubire. Pentru că, numai Evanghelia dreptății și Dumnezeu iubirii ne pot dăruii puterea generozității și garanția mântuirii. Pentru că numai în Dumnezeu, natura umană își poate „etala” toate dimensiunile. Pentru că numai Dumnezeu ne iubește, și ne salvează cu dragostea-I răscumpărătoare (fără de care, lucrarea noastră suferă și deprimă).

Vindecarea slăbănogului de la Capernaum este interpretată diferențiat de așa-zis oamenii de rând (*în fapt de oamenii curați cu inima și săraci de păcate*), și de așa-zisa elită socio-cărturărească a vremii. Dacă cea dintâi categorie are, grație credinței, intuiția și percepția întocmai a miracolului și divinului, nu la fel stau lucrurile cu „prețioșii” din popor; pentru că, aceștia nu vor să accepte că cineva – chiar Dumnezeu fiind – poate să învețe; mai mult, poate săvârși acte care transcend aptitudinea și finitudinea lor, și care copleșesc valențele umane,

fără ca ei să fie măcar consultați. De aceea, ei decretează, recurent, cu referire la persoana și actele lui Hristos, ritos și iresponsabil: „*omul acesta hulește*”.

Din nefericire, această țară care frizează păcatul propriei suficiențe, fumurile unei superiorități gratuite și ridice, cărtirea de dragul cărtirii, patima aflatului în treabă cu orice preț, pretenția de a fi un *totum factum*, și marchează evident, violent, agresiv și nerușinat, și comportamentul și atitudinea față de Dumnezeu și față de lucrările lui, la nivelul așa zisilor cărturari (pentru că adevărata elită contemporană știe ce înseamnă relația cu divinitatea, știe care sunt binefacerile moralei autentice, își recunoaște limita în raport cu, și nu desfide majestatea dumnezeiască). Adevărații cărturari trăiesc propria dramă a ispășirii, „*ei sunt vestitorii și luminătorii legii morale*” (și viața lor este un „atelier” în care se învață taina umilinței, iubirii și generozității lucrătoare, minunea teologiei inimii, aplicate, nu doar clamate, teoretizate), mai ales în spațiul imoralității. Ei știu că, dacă nu caută să descopere și să-L înțeleagă pe Dumnezeu, niciodată nu vor putea cunoaște deplin tainele legii spiritului, ale legii morale, iar ei și conștiința lor vor continua să *vegeteze* și să *letargizeze*, agonizând frumosul și binele, și „trăgând greoi păcatul după ei”.

 Pr. Iosif Zoica

Reînhumarea eroilor-martiri Traian Pom și Ioan Andreșel

În contextul Anului omagial al satului românesc și al oamenilor de valoare care au marcat prin exemplul lor comunitățile unde au viețuit, fie ei preoți, învățători, primari sau mai ales oameni simpli, suntem bucuroși să vă punem la suflet exemplul unor oameni care și-au adus contribuția la definirea a ceea ce s-ar putea numi *caracterul omului simplu, bun creștin, gospodar*, care, multiplicat la scară națională, a realizat România profundă, sinonim perfect cu România normală: Ioan Andreșel și Traian Pom, locuitori ai comunei Bistra, județul Alba. Aceștia au fost împușcați de către forțele de securitate la 16 august 1950, îngropați la locul crimelor, primul la locul numit *Poarta între Căi*, iar al doilea la locul numit *Coasta Rea*. Traian Pom a fost deshumat de către cercetătorii Institutului de In-

vestigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc la 19-20 septembrie 2016, iar Ioan Andreșel a fost deshumat în zilele de 25-26 septembrie 2017. După îndeplinirea tuturor formalităților legale, osemintele eroilor bistreni au fost depuse în Cimitirul Parohial Bistra, după toate rânduielile Bisericii Ortodoxe Române. Slujbele de reînhumare au fost săvârșite de către cei doi preoți ai parohiei, alături de familiile eroilor și alți oaspeți.

Traian Pom s-a născut cătunul Novăcești, din Bistra, în 30 mai 1901, din părinții Petru și Maria (născută Ihuț). S-a căsătorit cu Rafila Scrob, care a murit în 1940, după care s-a recăsătorit cu Zamfira (nu cunoaștem însă multe date despre aceasta). A fost, bineînțeles, încadrat de comuniști în categoria chiaburilor.

Ioan Andreșel s-a născut în Bistra, la data de 28 august 1877, din părinții Ioan și Maria (născută Burz), într-o familie înstărită care deținea terenuri agricole, forestiere și o gospodărie cu multe animale. La vremea cuvenită, 31 ianuarie 1903, s-a căsătorit cu Sofia Chira, cu care a avut o fiică, Maria. Împreună cu ginerele său, Gheorghe Balea, Andreșel a administrat un depozit de lemne, o cârciumă și o prăvălie, fapt pentru care, la instaurarea regimului comunist, eroul nostru a fost declarat chiabur. De reținut este faptul că fiica Maria avea din prima căsătorie, cu Pop

Teofil, o fată, Alexandra Pop, care a fost implicată în Rezistența anti-comunistă din zonă, fiind ucisă de către trupele de Securitate, în aprilie 1950.

Se pare că Traian Pom și Ioan Andreșel au simpatizat, după Război cu forțele anticomuniste din Apusenii. Astfel, ei sprijină Frontul Apărării Naționale, înființat de maiorul Nicolae Dabija, în 1948, care avea, printre altele, o tabără amenajată la 10 km depărtare de centrul comunei Bistra, în locul numit Groși, în munte. Crezul lor era că forțele occidentale vor porni un nou război împotriva URSS pentru reinstaurarea Monarhiei și a unui regim democratic în Patrie. În acest context, Securitatea întreprinde măsuri dure împotriva celor care susțineau aceste idei. Astfel, în 14 august 1950, Serviciul Județean al Securității Poporului Turda a organizat o acțiune de intimidare a populației din Bistra. În zonă, au fost trimise cadre operative de securitate, care în colaborare cu posturile de Miliție Bistra și Cămpeni au arestat 35 de persoane bănuite de colaborare cu partizanii anticomuniști. Printre aceștia, s-au numărat Traian Pom și Ioan Andreșel, care după o noapte de anchetă la Cămpeni, adică bătrâni administrați cu cinism și ură, în dimineața zilei de 16 august, au fost escortați spre sălașurile unde vara țineau animalele la munte și executați prin împușcare, fără judecată, sub acuzația de „încercare de evadare de sub escortă”.

Trupurile neînsuflețite au fost lăsate la locurile de execuție, pe trupurile lor fiind pusă o tăbliță de carton pe care scria „cine face ca mine, ca mine să pățească!”. A doua zi, în 17 august, rude ale celor doi au fost silite, sub amenințarea armelor, să sape două gropi unde au fost depuse cele două cadavre. Vreme de mai mulți zeci de ani, nu s-a îngăduit familiilor să marcheze locurile de îngropare cu cruci sau alte însemne creștinești. De asemenea, spre exemplu, certificatul de deces al lui Andreșel a fost eliberat în 4 aprilie 1967, iar Traian Pom nu a avut niciodată certificat de deces.

Din informațiile documentare existente reiese că aceste crime au fost ordonate direct de către conducerea Direcției Regionale a Securității Poporului Cluj, prin șeful de atunci al acestei structuri de securitate, colonelul Mihai Patriciu (numele lui adevărat – Grunsperger), în complicitate cu adjunctul său, locotenent-colonel Gheorghe Cuteanu. Executarea ordinului sau a instrucțiunilor a fost îndeplinită de către Serviciul Județean al Securității Poporului Turda, condus de maiorul Mihai Kovacs, care a coordonat personal și operațiunile din teren. Din rândul personalului Securității din Turda, cunoaștem că au fost trimiși în misiune locotenent Vasile Herța, șeful Biroului Anchete, adjunctul acestuia, sublocotenent Valentin Tăuțan, și locotenent Vasile Popa, șeful Biroului Informații. La Cămpeni, șeful

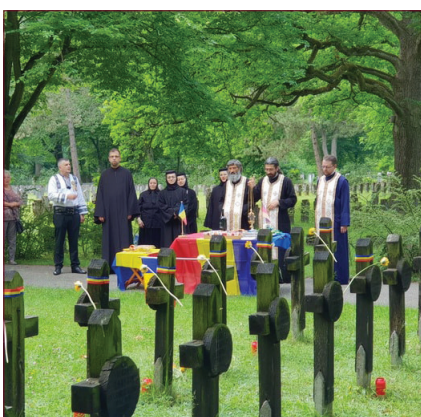
Biroului local de Securitate era sublocotenentul Gheorghe Cosman. Pe lângă aceștia, în săvârșirea crimelor au mai fost implicate și alte cadre de securitate și miliție.

Investigațiile în cazul crimelor de la Bistra au început în 2008, când specialiștii Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc au efectuat o serie de anchete în zonă, fiind luate declarații rudelor victimelor și altor persoane implicate care dețineau informații despre cei uciși. Cercetările au fost conduse de un colectiv de arheologi și de alte instituții cooperante: Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj și Muzeul de Istorie și Științele naturii din Aiud. Eroii noștri de azi se numesc Gheorghe Petrov, Paul Scrobotă, Gabriel Rustoiu, Horațiu Groza și Marius Oprea.

Este de datoria noastră, a generațiilor tinere, să prețuim exemplul acestor luptători care au intuit și înțeles pericolul pe care îl aducea Țării noastre instituirea unui regim criminal și dușmănos. Este de datoria noastră să arătăm și celor mai tineri imagini ale acestor eroi care au preferat să moară decât să fie robi în țara lor. Este de datoria noastră să sădim în inimile tinerilor noștri conștiința adevăratelor valori, care s-au jertfit pentru ca noi să fim astăzi liberi!

 Pr. Ilie-George Grecu

Eroii neamului românesc, cinstiți cu prilejul praznicului Înălțării la cer a Mântuitorului Hristos

În ziua praznicului împărătesc al Înălțării cu trupul la cer a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, sunt cinstiți și eroii neamului românesc. Cartea neamului nostru, de multe ori, s-a scris cu litere de sânge. La vremuri de răscruce, românii au luptat până la jertfa supremă, și-au apărât glia strămoșească pe care au sfințit-o cu sângele lor. Eroii căzuți pe toate câmpurile de luptă, indiferent din ce colț de țară provin, toți împreună formează acea sfântă cunună de eroi martiri ai neamului românesc, care și-au dat viața pentru neam și pentru țară. Toți aceștia au urcat „golgota” neamului lor, purtând povara chinurilor și a umilințelor, la care secole de-a rândul, neamul românesc a fost supus. Ei sunt modele de luptători pentru neam și țară.

Eroii români, eroii de pe acest sfânt pământ românesc al Transilvaniei și din toate părțile țării, s-au jertfit pentru țară și pentru glia strămoșească. Au fost răstigniți pe altarul de jertfă al neamului românesc și pironiți

pe crucea de suferință a gliei lor strămoșești. Ei n-au cântit nicio clipă, nu s-au dat la o parte de la jertfă, precum Hristos și-a asumat suferința pentru păcatele întregului neam omenesc, tot așa și aceștia și-au asumat suferința și chinurile neamului lor, atât de mult oropsit de-a lungul vremii, chiar pe pământul său.

În sufletele acestor eroi a fost permanent Hristos, Care le-a dat putere de sus, în sufletele lor a încăput întreg neamul nostru românesc, cu suferințele, cu greutatea și cu multele sale necazuri abătute asupra sa. În sufletele și în inimile lor, s-au împreunat puterea de jertfă, sacrificiul dus până la martiriu, cu dragostea de neamul lor românesc. Au călcat aspru pe pământul nedreptăților făcute neamului lor. În glasul eroilor a răsunat glasul norodului. În ființa lor s-a înveșmântat acea neprefăcută înfățișare neaoșă a națiunii. Viața acestora a fost în întregime închinată țării lor. Ei se înfățișează ca niște cruciași sortiți în permanență jertfei. Au cunoscut toate amărăciunile luptei pentru sfânta cauză a neamului românesc. Viața lor e un imn al iubirii de neam. Eroii români rămân în continuare să trăiască mai departe ca niște simboluri, să strălucească în zărilor de viitor ale neamului ca niște exemple.

Călăuza pentru izbândă și dreptate a fost strigătul de durere al celui care dorea să fie liber în țara lui, egal cu toți și frate. Când s-a dat semnalul războiului, glasul clopotelor de biserică a vestit chemarea pentru deșteptarea neamului românesc. Biserica a fost

cu țara și țara a dat eroi și martiri pe care Biserica îi cinstește.

Întotdeauna, ierarhii și preoții Bisericii Ortodoxe Române au fost alături de popor. Jertfele eroilor pentru dreptate sau pentru apărarea gliei străbune au fost considerate de către Biserica străbună ca niște ctitorii pentru un viitor mai bun, fiindcă orice efort sau picătură de sânge vărsat pentru neam și glie au pecetluit fericirea urmașilor. Noi cinstim pe toți aceia care au intrat cu sufletul în Marele sanctuar al națiunii române, iar sângele lor s-a amestecat cu glia străbună. Așadar, trebuie să fim treji, să ne apărăm identitatea noastră și Patria pentru a avea liniștea cugetului și unitatea de simțiri, fiindcă – așa cum suna și deviza pașoptistă, „Națiunea este sufletul unui popor, iar unitatea este chezașia lui”.

Fiecare dintre cei căzuți în războaie a îmbrăcat veșmântul eroului și cununa martirului. Prin rolul lor istoric, acești eroi și-au câștigat laurii nemuririi. Pentru vrednicia faptelor lor, suntem obligați să le purtăm o veșnică și pioasă amintire, să înălțăm către cer, pentru ei, rugăciunile noastre, se cuvine să le aducem cinstea, lauda și recunoștința noastră a urmașilor, a celor ce simțim românește, a celor ce ne iubim țara și credința strămoșească și ne prețuim istoria.

Închei cu aceste cuvinte: *Eroii nu mor niciodată. Ei trăiesc pururea în sufletele și inimile noastre. Glorie eternă eroilor neamului românesc.*

 Prof. Florin Bengean

Patristica

Sfântul Paulin de Nola

Sfântul părinte Paulin s-a născut la Bordeaux, în jurul anului 353, într-o familie din înalta aristocrație romană, proprietară de terenuri întinse în Galia, în Campania și în Spania. A primit o educație rafinată în anturajul lui Ausonius, cel mai cunoscut orator al acelei vremi, și a excelat atât de mult în arta poetică, încât este cinstit drept unul dintre cei mai mari poeți ai creștinătății latine. Abia a ajuns la vârsta adultă și i-au fost încredințate înalte sarcini politice: a devenit membru al Senatului, a primit demnitatea de consul și chiar sarcina de guvernator al Campaniei (379-380). Instalat pentru ceva timp în Spania cu afaceri, s-a căsătorit cu bogata matroană Therasia, apoi s-a stabilit pe pământurile regiunii Aquitania, împărțindu-și timpul între administrarea afacerilor sale și activitățile literare.

A rămas în Spania timp de patru ani, după care a fost hirotonit preot

împotriva voinței sale, la Barcelona, în urma presiunilor poporului care îi admira virtuțile (393). În timpul acestei șederi, pierderea fiului său nou-născut i-a sporit și mai adânc credința și renunțarea sa la lume fapt pentru care și-a vândut averea pentru a câștiga bunurile cerești. Ulterior, a mers la Milano, unde l-a întâlnit pe Sfântul Ambrozio, pe care îl considera ca un părinte duhovnicesc, apoi la Roma, unde admirația pe care mulți i-o purtau pentru încreștinarea lui a atras invidie din partea unor înalte fețe preoțești, însuși Papa primindu-l cu răceală. În timp ce Sfântul era criticat de toți oamenii epocii, el era lăudat de oamenii lui Dumnezeu: Sfântul Martin spunea despre el că era aproape singurul om din lume care să pună în aplicare toate preceptele evanghelice, iar Sfântul Ieronim i-a scris pentru a-i da sfaturi despre viața ascetică.

Sfântul Paulin s-a retras atunci la Nola, în Campania, unde a organizat o comunitate de asceți, pe lângă ospiciul pe care l-a construit pentru pelerinii săraci. Deși retras și ducând o viață de pocăință, Sfântul Paulin nu și-a abandonat activitatea poetică, ci a continuat să întrețină o vastă corespondență cu marii oameni ai Bisericii din acea vreme: printre alții, Sfântul Augustin, Sfântul Ambrozio și Sfântul Sulpiciu Sever, precum și cu înalte personalități din Galia și de la Roma, cărora le insufla virtuțile Evangheliei.

În anul 409, a fost numit Episcop de Nola, îndeplinindu-și misiunea într-o perioadă deosebit de tulburată. În anul următor, după cucerirea Romei, barbarii au intrat în Nola și l-au

arestat pe Sfântul Episcop care, întărit printr-o viziune a Sfântului Felix, i-a înfruntat cu mult curaj.

În privința operei Sfântului Paulin, proza sa e alcătuită din 51 scrisori autentice redactate între 394-413. S-au păstrat scrisoarea a 34-a, un fragment din scrisoarea a 48-a, scrisorile 46 și 47, precum și corespondențele sale cu Supliciu Sever, cu Fericitul Augustin și cu Iovius, descrierea vieții Sfântului Vitriciu de Rouen, un elogiu la adresa Sfintei Melania cea Bătrână, precum și o scrisoare legată de aflarea Sfintei Cruci de către Sfânta Elena. S-au mai păstrat un panegiric în cinstea Împăratului Teodosie, lucrări despre pocăință și despre laudă la adresa martirilor, precum și despre pătimirea Sfântului Genesius de Ades. De asemenea, opera poetică a Sfântului Paulin de Nola cuprinde 35 de poeme, scrise în toate formele metrice ale poeziei clasice.

În cele din urmă zile ale vrednicului ierarh, suferind de o boală gravă, Sfinții Ianuarie și Martin i s-au arătat pentru a-i anunța apropiata sa izbăvire. A slujit Dumnezeiasca Liturghie pe un altar ridicat lângă patul său, împreună cu doi episcopi care veniseră să-l viziteze. După ce și-a luat rămas bun de la fețele bisericești rostind urări de pace, și-a dat sufletul în mâinile Domnului, în noaptea de 22 iunie 431. Sfintele sale moaște se odihnesc astăzi în catedrala de la Nola și în biserica „Sfântul Apostol Bartolomeu” din Roma.

Dennis Trout, *Paulinus of Nola – Life, Letters, and Poems*, University of California Press, Berkeley, 1999.

Actualitatea creștină

● „Amin!”, în locul minelor antitanc! După 50 de ani, primele rugăciuni în schitul românesc de la Iordan

Părintele arhimandrit Teofil Anăstăsoaie, Reprezentantul Patriarhiei Române la Locurile Sfinte și Superiorul Așezămintelor Românești de la Ierusalim, Iordan și Ierihon, împreună cu alți clerici români, au cântat troparul Învierii pascale, după mai bine de 50 de ani de la restricționarea accesului din cauza minării terenului. Minele antipersonal și antitanc datează din timpul Războiului de Șase Zile din 5-10 iunie 1967.

„Pentru noi, părinții de la Așezământul românesc din Țara Sfântă, a fost o zi cu totul și cu totul specială și emoționantă pentru că de cincizeci de ani, în Biserica schitului românesc nu s-au mai auzit rugăciuni, totul a fost închis, zona a fost minată și doar vântul deșertului a trecut prin lăcașul nostru. Am găsit acolo urmele vieții părinților de demult, fragmente din cărți, icoane și obiecte de cult. Au rămas foarte puține obiecte, cata-petasma nu mai are icoane, ușile sunt dărâmate, turla centrală a căzut în interiorul bisericii în urma bombardamentelor din 1967”, a declarat părintele Teofil Anăstăsoaie. Reprezentantul Patriarhiei Române la Locurile Sfinte a mai subliniat că zona schitului a fost deminată în proporție de 70%.

Sfântul locaș a fost construit în anul 1935 pe un teren al Patriarhiei Române. În urma victoriei militare asupra coaliției arabe, biserica românească de la Iordan a ajuns pe teritoriul statului Israel, linia de demarcație a frontierei dintre Iordania și Israel aflându-se la o distanță de circa 500 m de așezământul românesc. Starea conflictuală din zona de frontieră nu a încetat și viețuitorii au părăsit locul, ieroschimonaahul Juvenalie Străinu fiind singurul călugăr care a rămas în pustia Iordanului. Fiind bătrân și singur, din țară a fost trimis protosinghelul Damian Stogu. În 1970, el a rămas singurul viețuitor pe toată valea Iordanului și, fiind surprins în mijlocul unui schimb de focuri între cele două tabere rivale, a fost împușcat. După acest tragic moment, accesul persoanelor în zonă a devenit interzis, așezământul rămânând definitiv închis și părăsit, la fel ca celelalte mănăstiri din această zonă cu teren minat.

În prezent, accesul în zonă se face doar cu aprobare specială, sub escorta militară a armatei israeliene. Odată cu finalizarea lucrărilor de deminare, în zonă vor putea ajunge atât echipele care se vor ocupa de consolidări și reparații, cât și pelerinii.

Sursa: Doxologia.ro

Creștini, știati că... ?

● Polenul deține însemnate proprietăți terapeutice?

Polenul este considerat unul dintre cele mai complexe alimente naturale, deoarece conține toți nutrienții necesari corpului uman. Polenul florilor poate avea o mare varietate de gusturi, culori și arome datorită plantelor de origine: gustul este de la amar la dulce intens, iar gama de culori de la galben la orange, roșu, maro, violet, chiar și negru, în cazul polenului de mac. Acesta poate fi consumat, practic, de toată lumea, de la copii până la vârstnici.

Proprietățile principale ale polenului sunt legate de bogăția mare în elemente nutritive precum: aminoacizi, vitamine și enzime. Acest produs floral și apicol are ca sursă potențială peste o mie de flori diferite în toată perioada anului, de la Dunăre până în vârful munților. Aceasta este explicația pentru proprietățile și compoziția extrem de diversificate. Fiind un aliment de bună calitate, el îmbunătățește funcțiile cerebrale. De asemenea, ajută la producerea hemoglobinei și a hematiilor, având substanțe în el pentru regenerarea celulară. Este, totodată, un bun diuretic și un energetic de excepție.

Polenul deține proprietăți antiinflamatoare, precum și antioxidante datorită conținutului de flavonoizi. Consumul acestuia reduce nivelul tensiunii arteriale ridicate, deoarece scade nivelul grăsimilor din sânge. Consumul de polen în perioadele reci mărește imunitatea organismului, deoarece conține carotenoizi. Funcțiile ficatului sunt îmbunătățite de această minune a naturii, ajutând la neutralizarea toxinelor.

În urma cercetărilor efectuate de-a lungul timpului, s-a arătat că polenul poliflor consumat are rezultate benefice în prevenirea și combaterea anemiilor, ale bolilor sistemului nervos și endocrin, diminuând efectele stresului, fiind astfel un excelent remediu natural. Polenul este și un antibacterian, deoarece florile care îl produc nu hrănesc și bacteriile. Pentru bolnavi de cancer care fac chimioterapie, consumul de polen în această perioadă protejează și detoxifică ficatul, regenerând celulele. Consumul acestuia ajută omul în tratarea multor afecțiuni, fiind la îndemâna tuturor.

 Pr. Petru Lascu

Agenda pastoral-misionară a Înaltpreasfințitului Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei Mai 2019

Vineri, 3 mai ✦ A liturghisit la Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir” de la Sighișoara, care, în această zi, și-a sărbătorit cel de-al doilea hram – „Izvorul Tămăduirii”. La sfârșitul slujbei, a hirotesit întru *protosinghel* pe ieromonahii Macarie Tepeș și Nectarie Dărăban, și întru *arhidiacon* pe ierodiaconul Antonie Astanei, slujitori ai acestui așezământ monahal.

Sâmbătă, 4 mai ✦ În Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, a săvârșit Taina Sfântului Botez pentru pruncul Vladimir, fiul domnului Andrei Motora, redactor în cadrul Editurii Reîntregirea.

Duminică, 5 mai ✦ A oficiat slujba de târnosire a bisericii și Sfânta Liturghie în parohia Albac, protopopiatul Câmpeni. La finalul slujbei, a oferit doamnei Mirela Mănescu Felea, interpretă de muzică populară, Ordinul *Credință și Unire*, pentru promovarea culturii tradiționale românești, iar binefăcătorilor sfântului locaș de închinare le-a acordat *Diplome de aleasă cinstire*.

Luni, 6 mai ✦ În paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, a săvârșit slujba de *Te-Deum*, după care, în Aula „Dumitru Stăniloae”, a luat parte la lucrările Simpozionului Internațional „The village and rural spirituality. Between tradition and modernity”, rostind cuvântul de deschidere. De asemenea, a participat la ceremonia solemnă a acordării titlului de *Doctor Honoris Causa* domnului cercetător dr. Costion Nicolescu.

Joi, 9 mai ✦ A oficiat Taina Sfântului Botez pentru prunca Andreea-Maria, fiica părintelui Răzvan Țărău, în parohia Livezile, protopopiatul Aiud.

Vineri, 10 mai ✦ În parohia „Pogorârea Duhului Sfânt” – *Platoul Romanilor* din municipiul Alba Iulia, a săvârșit Sfânta Liturghie, în cadrul căreia l-a hirotonit diacon pe tânărul Cosmin Teacoe.

Sâmbătă, 11 mai ✦ În Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, a oficiat Taina Sfântului Botez pentru prunca Elisa, fiica domnului Nicolae Balea.

Duminică, 12 mai ✦ A celebrat Sfânta Liturghie, în sobor arhieresc, cu ocazia prăznirii hramului, la Mănăstirea „Pantocrator” din localitatea Drăgănești-Vlașca, județul Teleorman, și a rostit predica zilei.

Luni, 13 mai ✦ În sala de conferințe a Căminului bisericesc *Peregrinus* din municipiul Alba Iulia, a participat la întâlnirea anuală a Societății Bibliștilor Ortodocși din România și a adresat cuvântul de deschidere.

Marți, 14 mai ✦ În parohia „Pogorârea Duhului Sfânt” – *Platoul Romanilor* din municipiul Alba Iulia, a săvârșit Sfânta Liturghie, în cadrul căreia l-a hirotonit diacon pe tânărul Ionuț Frandeaș, iar pe diaconul Cosmin Teacoe l-a hirotonit preot pe seama parohiei Izvorul Ampoiului, protopopiatul Alba Iulia. Seara, a oficiat slujba de binecuvântare a demisolului noii biserici din parohia Luduș IV, păstorită de către părintele Viorel Ormenișan.

Miercuri, 15 mai ✦ La Catedrala mitropolitană din Sibiu, a oficiat, în sobor arhieresc, slujba de prohodire a binecredincioasei Viorica, mama Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Laurențiu.

Joi, 16 mai ✦ La Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia, a prezidat examenul de Atestat teologic, susținut de către elevii seminariști ai clasei a XII-a, și examenul de Admitere pentru

viitorii elevi ai profilului *Teologie pastorală*. De asemenea, în paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă, a oficiat slujba de *Te-Deum*, după care, în Aula „Dumitru Stăniloae”, a participat la Cursul festiv al studenților absolvenți, promoția 2019.

Vineri, 17 mai ✦ În parohia „Pogorârea Duhului Sfânt” – *Platoul Romanilor* din municipiul Alba Iulia, a celebrat Dumnezeiasca Liturghie, în cadrul căreia l-a hirotonit diacon pe tânărul Octavian Știrbu, iar pe diaconul Ionuț Frandeaș l-a hirotonit preot pe seama parohiei Lopadea Veche, protopopiatul Aiud.

Duminică, 19 mai ✦ În Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, a oficiat Sfânta Liturghie, în cadrul căreia pe diaconul Octavian Știrbu l-a hirotonit preot pe seama parohiei Senereuș, protopopiatul Sighișoara. În continuare, a săvârșit Taina Cununii pentru tinerii Cosmin și Adelina Baciu.

Marți, 21 mai ✦ De hram, a liturghisit la Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Afteia, protopopiatul Sebeș.

Miercuri, 22 mai ✦ La Centrul eparhial, a primit vizita Excelenței Sale Jack Nicholls, episcop anglican al Diecezei de Sheffield între anii 1997-2008.

Joi, 23 mai ✦ În parohia Trifești, protopopiatul Câmpeni, a oficiat Taina Sfântului Botez pentru prunca Anastasia, fiica părintelui paroh Sorin Trif.

Sâmbătă, 25 mai ✦ A oficiat slujba de binecuvântare a bisericii din parohia Reghin „Sfinții Martiri Brâncoveni” și a instalat pe noul preot paroh, părintele Ionel Iacob.

Duminică, 26 mai ✦ A săvârșit slujba de târnosire a bisericii din parohia Reghin „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, după care a oficiat Sfânta Liturghie. La momentul potrivit, pe diaconul Antoniu Rusu l-a hirotonit preot pe seama parohiei Băița, protopopiatul Reghin. La sfârșitul slujbei, părintele paroh Alin Șut a fost hirotesit *iconom-stavrofor*, preotului pensionar Dorin Toderic i-a oferit *Diplomă de vrednicie*, iar binefăcătorii sfântului locaș de închinare au primit *Diplome de aleasă cinstire*.

Luni, 27 mai ✦ În amfiteatrul Școlii de aplicație din orașul Abrud, a luat parte la conferința „Apusenii și moșii la centenar regal”, organizată cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la vizita Regelui Ferdinand și a Reginei Maria în Munții Apuseni, și a rostit o alocuțiune.

Marți, 28 mai ✦ În Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, a oficiat slujba de *Te-Deum*, cu ocazia revederii absolvenților Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan”, promoția 2009.

Joi, 30 mai ✦ La Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia, a săvârșit slujba de *Te-Deum*, după care a participat la festivitatea de absolvire a elevilor din clasele a VIII-a și a XII-a. De asemenea, în paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, a oficiat slujba de *Te-Deum*, cu ocazia revederii absolvenților promoției 2009.

Vineri, 31 mai ✦ La Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia, s-a întâlnit cu elevii secției *Teologie Pastorală*, clasele IX-XII, cărora le-a adresat cuvinte duhovnicești despre patronii spirituali ai claselor lor.

A consemnat
Eugen Bărbăian
Secretar eparhial

●● Evenimente

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Irineu a resfințit biserica din parohia Heria, protopopiatul Aiud

În ziua de 2 iunie, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a oficiat slujba de resfințire a bisericii cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” din parohia Heria, protopopiatul Aiud. După aceea, a urmat Sfânta Liturghie care s-a

slujit pe un podium special amenajat.

Numele localității Heria a avut, de-a lungul timpului, mai multe denumiri în funcție de schimbările sociale și politice. Prima denumire a satului este *Villa Heren*, care se traduce *casa stăpânilor*. O altă denumire

este *Terra Harri*, care înseamnă *pământul stăpânilor*, iar de la jumătatea secolului al XIX-lea apare ultima denumire a satului, care este și cea actuală.

Prima biserică de lemn a ars în timpul Revoluției din 1848, iar cea actuală a suferit, de-a lungul timpului, mai multe transformări. O comunitate ortodoxă foarte mică, în frunte cu păstorul sufletesc, a reușit să o înfrumusețeze. La finalul slujbei, preotul paroh Alin Șular a fost hirotesit întru *sachelar*, iar binefăcătorii sfântului locaș au primit *Diplome de aleasă cinstire*.

Pr. Petrișor Muntean

Arhipăstorul Alba Iuliei a târnosit biserica din parohia Iernut II, protopopiatul Luduș

În data de 9 iunie, Înaltpreasfințitul Irineu a săvârșit slujba de târnosire a bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae” din orașul Iernut. În cadrul Sfintei Liturghii, diaconul Sergiu Iacob a fost hirotonit preot pe seama parohiei Aștințiș, protopopiatul Luduș.

Locașul de închinare a fost ridicat între anii 2007-2012, după care au continuat lucrările de amenajare la interior și exterior. Între anii 2015-2017, acesta a fost înfrumusețat cu pictura în tehnica *tempera al secco*. În paralel cu lucrările bisericii, s-a construit și o casă parohială nouă, prevăzută cu o

sală unde se desfășoară activități cu tinerii.

În cuvântul de învățătură, Arhipăstorul nostru a zis: „Să credem totdeauna că în biserică locuiește Hristos Care Se apleacă asupra noastră precum se apleacă o mamă asupra micuțului ei ca să-l

ajute ori de câte ori are nevoie”. La finalul slujbei, preotul paroh Silviu Feier a fost hirotesit întru *iconom-stavrofor*, iar binefăcătorii locașului de închinare au primit *Diplome de aleasă cinstire*.

Pr. Petrișor Muntean

Înaltpreasfințitul Părinte Irineu a liturghisit la Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Măgina, protopopiatul Aiud

A doua zi de Rusali, Înaltpreasfințitul Irineu a fost prezent la Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Măgina, protopopiatul Aiud, care și-a sărbătorit hramul. Aici stărește preocupat de părintele Serafim Cruceanu. La momentul potrivit, dia-

conul Sergiu Chețan a fost hirotonit preot pe seama parohiei Dumbrava-Marga, protopopiatul Sebeș.

Mănăstirea Măgina a fost construită înainte de anul 1570, conform istoricului Gheorghe Petrov. Informații documentare des-

pre aceasta avem atât din *Șematismul* de la Blaj, unde este consemnată existența ei la anul 1611, cât și din însemnarea făcută la data de 15 iunie 1713 pe *Cazania* lui Varlaam.

Pelerinii prezenți din diferite zone au fost pătrunși de harul și de lumina necreată, ce s-au revărsat cu abundență asupra lor, în această vatră monahală. Părintele Arhiepiscop i-a învățat pe cei prezenți cât de important este să iubim Biserica, locul în care se concentrează la maximum iubirea și sfințenia Preasfintei Treimi.

Pr. Petrișor Muntean

REDACȚIA „CREDINȚA STRĂBUNĂ”

Președinte: Înaltpreasfințitul Părinte IRINEU, Arhiepiscop al Alba Iuliei;
Redactor șef: Pr. Oliviu Botoi;
Redactori: Pr. Nicolae Aloman; Andrei Motora;
Colaboratori: Pr. Petrișor Muntean, Arhid. Rafael Orzei, Pr. Ioșif Zoica;

ISSN 1222-2313

Abonamentele se fac la orice Oficiu Poștal din țară sau direct prin mandat poștal pe adresa: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ALBA IULIA, str. Mihai Viteazul, nr. 16, specificând pe verso: abonament „CREDINȚA STRĂBUNĂ” pe 2019 și adresa completă sau prin e-mail: editurareintregirea@gmail.com
Prețul unui abonament pe un an este de 20 lei + taxe postale în valoare de 4 lei.

Tiparul executat la
TIPOGRAFIA ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
ALBA IULIA
Concepție grafică și tehnoredactare
Pr. Nicolae Aloman